

341.600

A'

MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG

IGAZGATÓSÁGÁNAK

J E L E N T É S E

A' T Á R S A S Á G

1831^{BELI}

M U N K Á L Ó D Á S A I R Ó L

'S PÉNZTÁRA

M I B E N L É T É R Ő L.

ELSŐ ESZTENDŐ.

PESTEN:

NYOMT. PETRÓZAI TRATTNER J. M. és KÁROLYI ISTV.

M DCCC XXXII.

A.

A' MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG' MUNKÁLÓDÁSAI

1831^{ben.}

Az Igazgatóság, Posonban Novemb. 17d. 1830ban tartott legelső ülésében, Elölülő 's Másodelölülő választása után 23 rendes tagot nevezett ki. Ezek 1831ben Februarius 14dikén megkezdett üléseikben tiszteletbeli tagot tizenhatot, hazai levelezőt huszat, külföldit kettőt választottak és együtt mingyárt, az alaprajzban kitűzött ezen tárgyakhoz fogtak: I. Honni nyelv műveltetése. II. Munkák kiadása. III. Munkák megbirálása. IV. Jutalomkérdések. V. Tudományos utazások. Mit teve a' társaság ezekre nézve hetedfél hónap alatt, mivel az országot ellepett cholera ötödfél hónapig szakasztotta félbe üléseit, annak köztudomásra adása itt következik:

I. *Honni nyelv műveltetése.*

1. A' közösen ohajtott nagy magyar szótárhoz a' társaság minden tudomány, művészség, kézi mesterségbeli műszavaknak az eddig megjelent magyar könyvekből kisédedése által fogott; hogy így a' többféle író többféleképen próbált kitétele együtt legyen, 's azoknak java választassék ki. Ki vagyon ennél fogva néhány tiszteletbeli 's minden rendes és levelező tag között a' nyelvtudomány osztályából 70 munka, a' philosophiából 68, a' történettudományából 302, mathesisből 50, törvényéből 39, a' természet tudományaiából 253 osztva. Van figyelem a' theologiai műszavakra is. Most a' tagok ezen dolgoznak, néhány pedig a' philosophia és mathesis osztályából, műszókivonatját már be is küldötte. A' mint majd egyegy osztály készen lesz, annak műszavai kiadatnak, hogy az ekkép közre bocsátandó példányoknak több értelmes hazafiakkal közlése után, vélekedésüket a' műszavakról a' társaságnak nem tagjai is előadhassák, 's a' talán nem épen jól kifejezettek helyébe jobbakat ajánlhassanak. Így mintegy az egész ország

vén részt országos köz tulajdona minél tökéletesebb összerendezésében, annak gyanúja, mintha önkény 's makacsság akarna tolni a' nemzetre szükséges műszavakat, elsimuljon, sőt ezeket a' műveltségben gyarapodó magyar, mind nyelve természete, mind a' világos értelem megkívánása útján, új kincsül, szavai közé készebben fogadhasssa.

2. Ugyan e' szótárhoz a' tagok gyűjtik a' vidéki szavakat a' mindennapi életből, az elavultakat könyvekből; 's már effélék a' társasághoz érkeztek is bé.

3. A' nyelvtudomány osztályának helybeli tagjai a' nyelv körül eddig tett vizsgálódások megtekintése után, javallatjukat a' magyar helyesírásra és a' hajtogatás példájira nézve, az Augusztus végére határozottat, de a' cholera miatt elmaradt nagy gyűlés helyett, a' közelebbire adják bé.

II. *Munkák kiadása.*

1. Külömbféle kézirat, vizgálát alá 's kinyomtatás végett 1831ben a' társasághoz 16 érkezett. Ezek közül 4, megvizsgálása után, mint nem a' társaság czéljaihoz tartozható, vissza ment; a' többinek most foly általtekintése.

2. A' magyar játékszínnek jó darabokkal elésegítése tekintetéből megkeresvén a' Kassai magyar játékszínre ügyelő Ns Abauj Vármegyei küldöttség a' társaságot, ez olasz, angol, francia, német és spanyol nyelvből hetvenegyféle szomorú, víg és énekes játékot jegyzett ki, 's azok fordítására minden tagot, sőt nem-tagot is amazok által felszólított. Ezek közül fordításra jelentették magokat eddig ötten, de munkájuk még bé nem érkezett.

3. Hogy a' régi görög, római, 's új olasz, francia, angol, német remek tollu 's nagy hasznu írók nyelvünkre fordítása is folyamatba induljon: felszólítatott minden rendes tag az említett idegen nyelvű, leginkább kitűnő, legfontosabb 's osztályához tartozó olyan munkák czíme feljegyzésére, mellyek

a) vagy örök időre megismert első rendű becsük, vagy

b) a' magyar kir. birodalmat közelebről illetésük, vagy

c) minden hazai rendre kiterjedő közhasznuságuknál fogva legeslegelőször fordítandók. Minden osztály beadván már az ide tartozókat, a' kinek mi tetszik azt fogja választani fordítás végett, sőt nem-tagokat is örömmel lát majd a' társaság, fordítóji sorában.

4. A' társaság évkönyvei számára már több értekezés készen áll. Ezek első kötete 1832 elején jelent volna meg, de 1831ben köz ülés a' cholera miatt nem lehetvén, a' folyó 1832ben tartandó köz ülés utána maradt.

5. Pályamunka az 1831ben megjelent magyar munkák közül eddig elő kettő van kijelelve, mellyek és a' még később kijelelendők közül egyik a' 200 darab arany jutalmat kapja.

III. *Munkák megbírlása.*

Folyó iratját a' társaság „Tudománytár“ cím alatt kíváná kiadni, és hogy a' magyar királyi birodalomban kijövő minden nemű 's nyelvű munkának annál bizonyosabb isméréthez juthasson: minden könyvnyomtató-műhelyt felvigyázás alá rendelt. Külföldi munkákra nézve pedig több folyó iratot jártat. Így az említett folyó iratba jövőndő kivonatok és tudományos jelentések kidolgozása, összegyűjtése, egész esztendő alatt folyt, 's ide tartozó együtt már több is van. De a' héti ülések e' tárgyat még a' nagy gyűléssel is közölni akarván, az 1832re esni kellettnek elhalasztása miatt, a' Tudománytár dolga is a' közelebbi nagy gyűlésig marada függőben.

IV. *Jutalomkérdések.*

Köz ülést, melly az alaprajz szerint a' jutalomkérdéseket kihirdeti, az említett ok miatt tartani nem lehetvén, a' nyelvtudomány és philosophia osztályának 1831ről szőlő két kérdése, a' történetírás és mathesis osztályából 1832re felteendő két kérdéssel együtt az 1832beli köz ülésben lesz közzé téve.

V. *Tudományos utazások.*

Ezekre még eddig ok nem fordult elő.

B.

**A' MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG PÉNZTÁRÁNAK
ÁLLAPOTJA, 1831 VÉGÉVEL.**

Azon megjegyzés kezdi ezt, hogy a' társaság ülései fogadott helyének előleges kibutorozása, pénztárának bátorságba tétele 's átaljában pályájára indítása körül több nemű költség vala megteendő.

Hogy pedig tőkepénzeinek mennyisége 's ahhoz képest lehető kiterjeszkedhetése is lássék: az eddigi alapítók neve 's áldozatjának előterjesztése által, jövedelmei is közzé tétetnek,

I. Jövedelem.

	Pengő pénzben			
	Kötelezőkben		Kész pénzben	
	Rf.	xr.	Rf.	xr.
1. Alapított tőkében, mellyek ajánlása esztendőnkint következő sorban történt, a' summák az alapítóknál maradván:				
1826ban.				
Gróf Széchenyi István	60,000			
Gróf Vay Ábrahám	8,000			
Gróf Andrássy György	10,000			
Gróf Károlyi György	40,000			
Gróf Széchenyi Pál	10,000			
Gróf Batthyány János	10,000			
Ifj. Gróf Esterházy Mihály	10,000			
Neczpáli Justh Gábor	1,000			
Gróf Teleki József, Ádám, Samuel és László testvérek	5,000			
Ifj. Gróf Esterházy Károly	10,000			
Pallini Inkey Imre	1,000			
Gróf Festetics László	10,000			
Szepesi Szabó István	200			
1827ben.				
József Fő Herczeg, Nádor	10,000			
Gróf Cziráky Antal	3,000			
Pápay Samuel	1,000			
Herczeg Batthyány Fülöp	40,000			
Gróf Keglevics János	4,000			
Gróf Zay Károly	2,000			
Báró Mandell Károly	1,000			
Kopácsy József, Püspök	1,000			
	237,200			

		Pengő pénzben			
		Kötelezőkben		Kész pénzben	
		Rf.	xr.	Rf.	xr.
Általhozat		237,200			
1828ban.					
Jankovich Miklós		1,000	—		
1830ban.					
Gróf Károlyi István		20,000	—		
Gróf Károlyi Lajos		10,000	—		
Sz. kir. Buda fő városa		2,000	—		
Ide járul Gróf Pálffy Ferencz, mig él, 400 p. f. tal esztendőnkint 1826ról.					
2. Ezen alapított tőkének, mint 1830beli November 15-ő napja olta tisztá gyümölcsözésűeknek száztól hatos kamattal bé kellett volna hozni, — ide értvén Gr. Pálffy Ferencz ajánlását is — 16,612 forintot; de mivel némelly alapítók kamatjaikat mind eddig le nem fizették, összeleg nem jött be több, kamatképen 1832d. Januariusá elsőjéig, mint		—	—	12,990	—
és így künn maradt még 3,622 forint.					
3. Némelly alapítványok későbbben járultak ide, vagy kész pénzül tétettek le; u. m.					
a) Néhai Sándor István hagyományában, melly az ország pénztárából jött Decemb. 3kán 1831ben által. Ehhez tartozó 414 for. künn maradt kamattal		8,840	—	967	6
b) Vedres István 1830ban ajánlott's 1831ben kifizetett alapított tőkéjében		—	—	200	—
c) Vághy Ferencz ugyan abban Decem- ber 17ikéről 1831ben		—	—	400	—
d) Hont Vármegye küldeményében		—	—	20	44
		279,040	—	14,577	50
II. Költség.					
1. Titoknak's helybeli és vidéki rendes tagok, tisztviselők és szolgák fizetésére		—	—	3,693	40
2. Nem fizetett vidéki tagok nagy gyűlési napdíjaira's utazási költsé- gére		—	—	502	24
3. Nyomtatási költségekre		—	—	395	—
4. Előleges butorozásra		—	—	1,036	28
5. Szállás fejében		—	—	369	12
6. Elegy költségekre		—	—	754	40
				6,751	33
Marad a' pénztárban		279,040	—	7,826	17
Összesen		279,040	—	14,577	50

III. A' pénzbeli vagyon állapotja.

	Pengő	
	Egyenkint	
	Rf.	xr.
I. Tőkében; még pedig		
a) Gyümölcsözőben, mint feljebb .	279,040	—
b) Kiadandóban; u. m.		
1. Sándor István hagyományából	967	6
2. Vedres István alapítványa .	200	—
3. Vághy Ferenczé	400	—
4. Hont Vármegye küldeménye .	20	44
5. A' mult esztendőben lefizetett kamatok $\frac{1}{6}$ része a' rendszabások szerint	2,165	—
		282,792 50
Ehhez járul a' Gróf Pálffy Ferencz által esztendőnkint míg él ajánlott 400 p.f.		
II. Folyó költségekre marada' pénztárban		4,073 27
III. Elmaradt kamatok:		
a) Az alapítóknál, mint feljebb .	3,622	—
b) A' Sándor István hagyományában általvett kötelezők után	414	—
		4,036 —
Együtt		290,902 17

Az Igazgatóságnak Pesten, Januarius 15kén 1832ben tartott üléséből.

Gr. Teleki József m.k.

Előülölő.

Döbrentei Gábor m.k.

Titoknok.